

**«СПОВІДЬ МІСЬКОГО НЕВРОТИКА»
АБО ПСИХОАНАЛІТИЧНА ДІАГНОСТИКА
СТРУКТУРИ ВУДІ АЛЕНА НА ОСНОВІ СЮЖЕТІВ РЕЖИСЕРА**

Для побудови діагностичної гіпотези я досліджую біографію одного з моїх улюблених режисерів, творчість якого я хочу розглянути як спосіб сублімації бажань і подумати про його структуру як невротичну.

Вуді Ален — американський режисер, сценарист та актор, який створив свій автентичний стиль, змістивши на широкий екран свої особисті внутрішні конфлікти та таємні бажання, втіливши їх у чоловічих образах своїх кінострічок. Буде справедливо помітити, що в більшості з них змінюється лише ім'я від фільму до фільму, оскільки у ранні роки Ален грає їх усіх самотійно.

Режисер став важливою фігурою світового кінематографа, завдяки художнім прийомам, що дозволили відобразити найтонші переживання: тремтячий живий кадр, що ідеально передає нервозність героя, постійно перебиваючи один одного люди і монотонні монологи за кадром, що нагадують беззупинний голос суворого Над-Я, що зводить з розуму чоловіка в період кризи середнього віку

Своїми картинами Ален заявляє, що сучасний герой США — вже аж ніяк не морський піхотинець і не персонаж вестерну, а низькорослий лисіючий інтелектуал середніх років, що живе в нескінченній тривозі про минуле, сьогодення, майбутнє і свою смертність, та знаходить сенс життя в романах або незначний.

У період 80-90-х років Вуді Алену вдається «ввести в моду» невроз і змусити весь Нью-Йорк захоплюватись ідеєю про гостьовий шлюб, на прикладі їхньої пари з Мією Ферроу. Саманта Джонс — одна з сексуально найрозкутіших героїнь культового серіалу «Секс і місто», який ціле десятиліття служив головним рупором для американських жінок, каже.

«Люба, забудь про маскулічних чоловіків. Зараз у моді невротики, як Вуді Ален. Геть умовності. Манхеттен спалахнув ідеєю про вільну несвободу».

Вся творчість режисера пронизана сюжетами його особистого життя, починаючи від стосунків з матір'ю, закінчуючи шокуєчим любовним трикутником, кути та грані якого стали надбанням громадськості та предметом осуду або заздрощів.

Вуді Ален народився 1935 року в єврейській родині в Нью-Йорку. Перші вісім років він відвідував єврейську школу, захоплювався мистецтвом, російською літературою та спортом, в останньому теж процвітав, але регулярно був висміяний однокласниками за безглуздий вигляд щуплого хлопця в окулярах.

Навіть найперших героїв для комедійних шоу Ален писав із себе — ще в 1967 році вперше з'являється нервовий іпохондрик, який все ставить під сумнів, а себе — безперервно аналізує на кушетці, а кореня своїх бід вбачає у типовому єврейському дитинстві та деспотичній матері.

Жінки — головний об'єкт дослідження та поклоніння у його творчості та житті. Так чи інакше, на екрані ми завжди зустрічаємо його матір, яку він перетворив на карикатурну єврейську матусю; сестру, що стала його продюсером, та кузин, які відіграли серйозну роль його житті. У своїх картинах він відтворює цей дивовижний жіночий світ та зачарованість маленького хлопчика жіночністю, в якій він виріс; але в той же час, обмежившою його роллю вічної дитини, але ніяк не коханця.

У його біографії та творчості ми практично не зустрічаємо батьківської постаті. Ми можемо лише пофантазувати, куди він зник? У біографії Алена немає жодного слова про те, що батько нехтував сином; схоже, що він просто винесений за дужки, щоб Вуді міг залишатися єдиним обранцем його жінок. Але про повну відсутність батьківської постаті не йдеться, оскільки в кожній кінострічці ми виявляємо покірливу повагу, що межує з вічною боротьбою, уособленою у двох чоловічих образах, — Бога і Фрейда. Наявність першого він надмірно заперечує, при цьому нарікаючи на божественний злий намір, втілений

у його долі. А другого — шанує багаторічним лежанням на кушетці, одночасно скидаючи з Олімпу за повну профнепридатність:

«Зігмунд Фрейд – ще один песиміст. Я ходив до аналітика роки... Нічого не змінилося. Мій психолог так зневірився, що закрив кабінет і зробив із нього салатний бар» — яскравий приклад знецінення та бажання бути настільки важливим для батька, щоб той міг залишити практику саме через нього.

Як і Ален, батько психоаналізу Зігмунд Фрейд все життя досліджував, як влаштований світ жінки, але це питання назавжди залишилося для нього загадкою. Якось він зізнався своїй послідовниці Марі Бонапарт: «Велике питання, на яке ніколи не було відповіді і на яке я досі не можу відповісти, незважаючи на тридцять років досліджень жіночої душі, таке: — Чого хоче жінка?». Чи це не найкращий приклад ідентифікації з «батьком»?

Режисер відомий своїми непростими любовними стосунками, особливо з актрисою Мією Ферроу та її прийомною донькою Сун-І Превін. Довгі роки Ален і Ферроу вважалися ідеальним союзом у коханні та творчості. За час їхнього спільного життя вони створили тринадцять фільмів, залишаючись далеко від публічності та ігноруючи голівудський блиск. Їхній шлюб тривав близько дванадцяти років, протягом яких у пари народився син Ронан, також разом вони виховували прийомних дітей.

У 1992 році, незадовго до виходу фільму «Чоловіки та дружини», за сюжетом якого їх герої переживають розлучення, стало відомо відразу про дві гучні події. По-перше, Ален та Ферроу припинили свої відносини. По-друге, Мія публічно

заявила, що її 21-річна прийомна дочка Сун-І та 56-річний режисер перебувають у бурхливих інтимних стосунках. Це викликало величезний скандал та остаточний розрив пари.

У 1997 році Вуді одружився з Сун-І, і до цього дня вони залишаються подружжям. Ця історія досі викликає гарячі дискусії та суперечки у суспільстві та голівудському закуліссі. Адже з одного боку, Ален не є біологічним батьком дівчини, а з іншого — ця історія так чи інакше хвилює уяву інцестуозністю

контексту, адже він виростив її як доньку з ранніх років. Тобто, пікантніше трикутник складно уявити. В одному зі своїх інтерв'ю Ален каже: «Секс між чоловіком і жінкою – щось приголомшливе, за умови, що ви опинитеся між відповідним чоловіком та відповідною жінкою».

На мій погляд, невротичної цитати просто не існує, можна навіть не шукати. Це справжнє кредо невротика. Абсолютно не дивно, що головна фігура геометрії всіх сюжетів Вуді Алена — це любовний трикутник.

Хтось із героїв обов'язково повинен померти, розірвавши трикутник або, на крайній випадок — хоча б разок вистрілити один одного в пориві пристрасті. Він у свою чергу знову і знову безпідставно ревнуватиме дружину або сам зрадить їй

з її ж родичкою або юною захопленою студенткою, образ якої ми зустрічаємо далеко не в одному фільмі.

Його дружини — сміливі, зухвалі, відкриті, допитливі. Він — тривожний, метушливий, трохи безглуздий, який постійно наказує дружинам зупинитися в їхньому авантюризмі, на що отримує рішучу відмову і стає частиною їхніх розслідувань чи експериментів. Його бажують цікаві сексуальні жінки, які точно знають, чого хочуть, але він, на жаль, вже зайнятий...

Алена як режисера цікавить не секс, а його неможливість. Сценарії наповнені нестачею та неможливістю задоволення. Невроз щоразу заважає його героям насолоджуватися. Айзек у «Манхеттені» переживає в ліжку то через різницю у віці, адже він годиться в батьки своїх коханій, то через іржаву воду в крані. У «Ханні та її сестрах» Міккі псує побачення, оскільки думки його зайняті вигаданою пухлиною в мозку. В «Ірраціональній людині» професор філософії Ейб Лукас страждає від еректильної дисфункції, грає в російську рулетку, розмірковує про Канта і про безглуздість любовних відносин, а повертається

його життєлюбність разом з ерекцією, коли він вирішує вбити нечесного суддю, називаючи це довгоочікуваним виходом за рамку вічного обмеження.

Персонажі Алена часто не можуть вирішити, чи потрібна їм жінка в принципі чи краще від неї триматися подалі. Кожен із них прийняв свою «кастрацію» і страждає то від імпотенції, то від безпліддя.

Колективний герой, що втілює самого Алена на екрані, страждає від нестерпної тривожності і, як істинний іпохондрик, фантазує про смертельну хворобу, яка, безумовно, ніколи не підтверджується:

— Ти звільняєшся, але чому? Адже раку не маєш

— Ти взагалі розумієш, яка загроза нам?

— Ти здоровий і маєш святкувати!

— Ти розумієш, як усе безглуздо? Наше життя, шоу, весь світ, усі!

— Ти не вмираєш...

— Я не вмираю зараз. Коли я вийшов зі шпиталю, я був такий щасливий. Але мене осяяло! Я не помру сьогодні, але колись це станеться, хіба ні?

Розповісти тобі секрет? Я купив рушницю. Якби діагноз підтвердився, я застрелився б. Єдине, що мене могло б зупинити — це те, що батьки підуть жебракувати, їх слід було б застрелити першими, і тітку теж. Але це була б кривава баня. Помреш і ти, і я, наші глядачі, і спонсори, і мій хом'як... Це псує всю насолоду від життя».

Як канонічний невротик, Ален і всі його персонажі знаходяться в безперервному аналізі. З 60-х років він розповідає публіці, що роками ходить до аналітика, насміхаючись над своєю невротичністю та перманентною тривогою: «Я ніколи не займаюся аеробікою. Невроз заміняє мені вправи. І я займаюся ним щодня».

Світу психології та Фрейду безпосередньо постійно дістається від Алена, що ймовірно і є одним з його способів перебувати в терапії в принципі і давати маркер про те, що відбувається з ним у процесі: «Я покинув психоаналіз, коли помітив, що моєму аналітику стало краще».

Думаю, мені вдалося провести достатню кількість паралелей, щоб переконати вас у життєздатності моєї діагностичної гіпотези про невротичну структуру режисера.

Симптоматика персонажів, що втілюють Алена на екрані, вказує на едипальний рівень конфлікту: трикутники, фантазії про недосяжних жінок, ревності до неіснуючих коханців дружин. Практично кожен із них бунтує проти законів Бога чи світобудови, але у межах обмеження, створеного прийнятою кастрацією. І, звичайно ж, іпохондрія, що перетворює тіло на єдине джерело його інтересів і занепокоєння, затьмарюючи всі проблеми світу, що лежать на його вузьких плечах.

- © Автор тексту Афанасьєва Анастасія Сергіївна. Член Українського Психоаналітичного Союзу та Асоціації Клінічних Психологів
- Використання матеріалів у власних цілях без вказання авторства заборонено. Усі матеріали захищено авторським правом відповідно до частини другої статті 5 Закону України «Про авторське право і суміжні права».